

Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Stanisław CZAJKA,
Artur JAZDON, Barbara SOSIŃSKA-KALATA, Danuta KONIECZNA,
Dariusz KUŻMINA, Krzysztof MIGON, Mieczysław MURASZKIEWICZ,
Janusz NOWICKI (sekretarz), Joanna PAPUZIŃSKA-BEKSIK,
Wanda PINDŁOWA, Maria PRÓCHNICKA, Jadwiga SADOWSKA,
Barbara STEFANIAK, Elżbieta STEFAŃCZYK, Hanna TADEUSIEWICZ

Publikacja dofinansowana ze środków Instytutu Informacji
Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu
Warszawskiego

Recenzja
dr Aleksander RADWAŃSKI

Redakcja techniczna i korekta
Marta LACH

© Copyright by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN 978-83-61464-35-8

B 305785

CIP - Biblioteka Narodowa

Kisilowska, Małgorzata
Biblioteka w sieci – sieć w bibliotece : wybrane
społeczne i kulturowe aspekty współczesnego
bibliotekarstwa / Małgorzata Kisilowska ;
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. - Warszawa :
Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich,
2010. - (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 115)

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. (22) 827-52-96
Warszawa 2008 r. Wyd. I. Ark. wyd. 9,0. Ark. druk. 11,0
Łamanie: Renard HAWRYSZKO
Druk i oprawa: MKJ druk. 15-703 Białystok, ul. Zwycięstwa 3a,
tel./faks (85) 652-52-30, e-mail: mkjdruk@wp.pl

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. K1 nr 303 /2010/ Juf

Spis treści

WSTĘP	9
Rozdział 1	
SIEĆ JAKO WSPÓŁCZESNA FORMA KONTAKTÓW SPOŁECZNYCH	11
1.1. Czym jest (będzie?) „sieć społeczna”?	12
1.2. Cechy charakterystyczne społeczeństwa sieciowego	15
1.2.1. Kultura nomadów	15
1.2.2. Człowiek jako węzeł sieci	18
1.3. Wirtualne społeczności sieciowe	22
1.4. Tożsamość w sieci elektronicznej	27
Podsumowanie	30
Rozdział 2	
BIBLIOTEKA – MIEJSCEM SPOTKAŃ	31
2.1. Biblioteka jako węzeł sieci: społeczne włączenie	32
2.2. Biblioteki jako węzły sieci w sferze publicznej	36
2.3. Biblioteka jako „miejsce spotkania”	40
2.4. Biblioteka jako „miejsce społeczne”	43
2.5. Biblioteka jako miejsce publiczne	45
2.6. Biblioteka jako „miejsce trzecie”	48
Podsumowanie	50
Rozdział 3	
BIBLIOTEKARZY RELACJE Z UŻYTKOWNIKAMI	51
3.1. Czym jest relacja?	51
3.2. Porozumienie a role zawodowe	61
3.3. Klimat porozumiewania się	66
3.4. Niewerbalne narzędzia budowania relacji z użytkownikiem	69
3.5. Osobiste oddziaływanie bibliotekarzy	72
3.6. Relacje pośrednie – wirtualizacja przyjazna użytkownikowi?	80
3.7. Współczesny konsument – użytkownik kultury?	86
Podsumowanie	89

Rozdział 4	91
TŁO ŚRODOWISKOWE KONTAKTÓW Z UŻYTKOWNIKIEM	92
4.1. Hałas i jego wpływ na komunikację z użytkownikiem	94
4.2. Warunki meteorologiczne	96
4.3. Komunikacja w przestrzeni osobistej	99
4.3.1. Zachowania terytorialne	104
4.3.2. Poziom zagęszczenia	105
4.3.3. Orientacja użytkownika w przestrzeni bibliotecznej	108
4.4. Biblioteki na mapach poznawczych	109
4.4.1. Czytelność mapy i środowiska	112
Podsumowanie	
Rozdział 5	115
BIBLIOTEKA W KULTURZE – KULTURA W BIBLIOTECE	115
5.1. Komunikacja międzykulturowa w bibliotekach	122
5.1.1. Biblioteka jako twór kulturowy?	126
5.1.2. Biblioteka jako placówka bezpieczeństwa informacyjnego	129
5.1.3. Jakich kompetencji potrzebuje placówka „bezpieczeństwa informacyjnego”?	130
5.2. Czas w kulturze a czas w bibliotece	142
5.3. „Kulturowe” podsumowanie	
Rozdział 6	145
BIBLIOTEKI – ARCHIWA – MUZEA	148
WSPÓŁPRACA W SIECI INSTYTUCJI KULTURY	150
6.1. Muzea, biblioteki, archiwa – czynniki sprzyjające współpracy	152
6.2. Przykłady krajowej współpracy instytucji kultury	153
6.2.1. Działalność brytyjskiej Museums, Libraries and Archives Council	155
6.3. Narzędzia lingwistyczne w sektorze kultury	161
6.3.1. Wykorzystanie folksonomii w komunikacji kultury z użytkownikiem na przykładzie projektów muzealnych	165
ZAKOŃCZENIE	
BIBLIOGRAFIA	

Contents

Introduction	9
Chapter 1	
NETWORK AS A MODERN FORM OF SOCIAL RELATIONS	11
1.1. A social network – what is it (will be)?	12
1.2. Characteristics of a network society	15
1.2.1. A culture of nomads	15
1.2.2. A man as a network knot	18
1.3. Virtual communities	22
1.4. A network identity	27
Conclusions	30
Chapter 2	
LIBRARY AS A MEETING PLACE	31
2.1. Library as a network knot: social inclusion	32
2.2. Libraries as knots in public sphere network	36
2.3. Library as „a meeting place”	40
2.4. Library as „a social place”	43
2.5. Library as „a public place”	45
2.6. Library as „a third place”	48
Conclusions	50
Chapter 3	
THE LIBRARIANS IN RELATIONS WITH THE USERS	51
3.1. What is a relation?	51
3.2. Agreement vs. professional roles	61
3.3. Climate of agreement	66
3.4. Non-verbal tools of entering into relations with a user	69
3.5. Librarians' personal influence	72
3.6. Indirect relations – user-friendly virtualization?	80
3.7. A modern consumer – a user of culture?	86
Conclusions	89

Chapter 4	
ENVIRONMENTAL BACKGROUND OF LIBRARY COMMUNICATION	91
4.1. A noise and its influence on communication with the users	92
4.2. A weather influence	94
4.3. Communication within personal sphere	96
4.3.1. Territorial behaviours	99
4.3.2. Crowding	104
4.3.3. A user's orientation in a library space	105
4.4. Libraries on cognitive maps	108
4.4.1. A map's and environment's readability	109
Conclusions	112
Chapter 5	
LIBRARIES IN CULTURE – CULTURE IN LIBRARIES	115
5.1. Intercultural communication in libraries	115
5.1.1. Library as a cultural artifact?	122
5.1.2. Library as an information safety place	126
5.1.3. Competencies needed in an information safety place	129
5.2. Cultural interpretations of time – time in libraries	130
5.3. „Cultural” conclusions	142
Chapter 6	
LIBRARIES – ARCHIVES – MUSEUMS. A NETWORK OF CULTURAL INSTITUTIONS	145
6.1. Museums, libraries, archives – positive factors influencing cooperation	148
6.2. Examples of nationwide cooperation of cultural institutions	150
6.2.1. The British Museums, Libraries and Archives Council activity	152
6.3. Linguistic tools in culture	153
6.3.1. Folksonomies in cultural institutions – museums' experiences	155
CONCLUSIONS	161
LITERATURE	165

WSTĘP

Sieć jest w języku polskim pojęciem wieloznacznym. Występuje w wielu kontekstach – m.in. technicznym, kulturoznawczym, antropologicznym, socjologicznym, organizacyjnym czy informatologicznym. Szczególnie trzy ostatnie interpretacje stanowią tło dla rozważań przedstawionych w tej książce. Ciekawa wydała mi się próba przyjrzenia się, jak w społeczeństwie sieciowym, sieciach społecznych – rzeczywistych i wirtualnych lokuje się dziś biblioteki i bibliotekarze. Z tej ciekawości powstała niniejsza książka. Jej celem jest pokazanie choćby w części złożoności relacji, w jakich funkcjonują tytułowe instytucje i ich pracownicy na co dzień.

W rozdziale pierwszym, najbardziej teoretycznym, omawiam cechy charakterystyczne społeczeństwa sieciowego, sytuację współczesnego człowieka w tę sieć „uwikłanego”, konsekwencje oderwania (bądź przywiązania) od czasu i przestrzeni, potencjał i skutki coraz powszechniejszego życia w dwóch wymiarach – rzeczywistym i wirtualnym. Przedstawione tu tezy (zaczepnięte z tekstów m.in. M. Castellsa i Z. Bauman) są punktem odniesienia dla zagadnień omówionych w kolejnych rozdziałach, bliższych już codziennej pracy z czytelnikiem.

Struktura sieciowa jest nieobca bibliotekarstwu, zwłaszcza publicznemu. Sieci biblioteczne, tworzone według obowiązujących w kolejnych latach regulacji prawnych, nakładały się niejako na funkcjonujące w danym czasie schematy relacji społecznych i wzorce obiegu informacji, stając się wspólnie z nimi elementem odniesienia dla szeroko rozumianego obiegu sztuki, funkcjonowania życia kulturalnego¹. Współcześnie sieciowa współpraca bibliotek

¹ Szerzej zob. M. Golka: *Kultura jako system*. Poznań 1992, s. 166-167.